

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทวิภาคการศึกษาและสังคมย่อมมีความสัมพันธ์กัน ฉะนั้น เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และวิชาการ ความมุ่งหมายของการศึกษาจึงเปลี่ยนไปจากเดิม คือ มุ่งที่จะอบรมเด็กให้มีอิสระการแห่งคนใหม่มีมนุษยสัมพันธ์ ให้มีความสามารถในการครองชีวิต และให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนไป ซึ่งจะเห็นได้จากวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันว่ามีขอบเขตกว้างขวางกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เน้นถึงความสำคัญของการฝึกให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความคิดริเริ่มใจเด็ดขาดใคร่ครวญและตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว และต่อประเทศชาติ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิของตนในทางที่ถูกต้อง และ เหมาะสม ฉะนั้น โรงเรียนมัธยมในปัจจุบันจึงประสบความรับผิดชอบอันใหญ่ยิ่ง และประสบปัญหาทางด้านที่หากไม่ใช่นายคังดี Howard H. Cummings¹ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำวิชาสังคมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐโคกลารไวว่า เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนมัธยมมีจำนวนสูงขึ้น จึงทำให้โรงเรียนมัธยมเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากขึ้น เพราะจากโรงเรียนมัธยมนี้เอง² นี้เด็กจะได้พัฒนาในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต และประสบความสำเร็จในสังคมประชาธิปไตยภายใต้การนำของครูนี้เองที่เด็กจะสามารถนำตัวเองและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ความมุ่งหมายสุดท้าย (ultimate goals) ของการสอนวิชา

¹Howard, Cummings H., The Social Studies in the Secondary School, Social Studies in The Senior High School, Curriculum Series, National Council for the Social Studies, 1965, P.3.

²Klausmeier, Herbert J., Teaching in the Secondary School, Harper & Brother Publishers, N.Y., 1960, P.1.

สังคมศึกษา³ ก็คือ เพื่อช่วยให้เยาวชนของชาติได้เรียนรู้เพื่ออยู่อย่างเป็นสุขในสังคมที่เขา
 ใฝ่รับมรดกตกทอดมาโดยที่มีความคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงสังคมที่จะมอบให้แก่ลูกหลานหนึ่งดีกว่า
 สถานการณ์ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ ควบคู่กัน ในบรรดาวิชาต่าง ๆ ที่จัดสอนกันในโรงเรียน
 นั้นนับ Edward A. Krug⁴ โลกชาวไววาวีวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญที่สุด
 เพราะวัตถุประสงค์สำคัญของวิชาสังคมศึกษานี้ คือ การอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี เป็นคน
 มีทักษะในการคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่ รู้จักตัดสินใจโดยถูกต้องและเหมาะสม จะเห็นได้ว่า
 ความมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษามีความสอดคล้องและสนองความมุ่งหมายของการศึกษา
 ทุกประการ

ดังนั้น ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ก็นับได้ว่ามีส่วนส่งเสริมให้เข้าใจปรากฏการณ์
 ชนรรมชาติ เพราะวิชาภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่ให้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องโลก อันเป็นความรู้
 ปรากฏในการพิมพ์จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามชนรรมชาติ และรู้จักใช้ชนรรมชาติให้
 เป็นประโยชน์ ทั้งยังทำให้เด็กรู้จักสภาพชนรรมชาติของประเทศตนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความ
 รักชาติและรู้คุณค่าของชาติตน ทำให้รู้จักประเทศเพื่อนบ้านและเข้าใจวิถีความเป็นอยู่ของ
 เขา ซึ่งย่อมก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน ทั้งยังส่งเสริมความสัมพันธ์และไมตรีจิต
 ระหว่างชาติ ในการสอนประวัติศาสตร์ก็นับให้นักเรียนได้รู้เหตุการณ์ในอดีตของประเทศตน
 และประเทศอื่น ให้ได้เห็นความเจริญและความเสื่อมของมนุษย์ว่าเปลี่ยนแปลงมาอย่างไร
 ทั้งยังสามารถใช้เหตุการณ์และความรู้ในอดีตเป็นเหมือนช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเหตุการณ์
 ปัจจุบัน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และหลีกเลี่ยงมิให้เกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยหรือมิฉะนั้นก็อาจจะ
 หาทางสอนหนักให้เป็นเบาได้ ทำให้สามารถปรับปรุงการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

³ Stovall, Thomas F., Planning The Social Studies Curriculum, Social Studies in The Senior High School, Curriculum Series, National Council for the Social Studies, 1965, P.8.

⁴ Krug, Edward A., The Secondary School Curriculum, Harper & Brother, N.Y., 1960, P. 300.

แต่ก็ยังปลูกฝังให้เกิดความรักชาติอีกด้วย เพราะวิชานี้ก็กล่าวถึงความเป็นมาของชาติว่ากว่าจะเป็นชาติที่มั่นคง เป็นปึกแผ่นใดครั้งในปัจจุบันนี้บรรพบุรุษโคตรสู้รบตายมาด้วยความยากลำบาก และมีโชคร้ายเพียงของประเทศคนเท่านั้น ยิ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน โดยเข้าใจถึงวัฒนธรรมความเจริญและความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ อันก่อให้เกิดแง่คิดและสามารถตัดสินใจด้วยเหตุผล ไม่มีอคติ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวิชาประวัติศาสตร์โคตรเป่าใจซึ่งวิชาที่ธรรมดา จรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนคุณงามความดีต่าง ๆ อันเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนโคตรปฏิบัติตามเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป

เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียนทั้งไกลลามาแล้ว ฉะนั้นในการสอนแต่ละครั้ง ครูสังคมศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งจึงต้องมุ่งจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ในมีทักษะในการดำรงชีวิต และมีทัศนคติที่พึงปรารถนาในสังคมประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ทั้งยังสามารถปรับตัวในเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและมีการพัฒนาขึ้นในอนาคตด้วย แต่คนส่วนมากยังมีแนวคิดคือวิชาไม่ถูกต้องนัก เป็นต้นว่าเด็กไม่ต้องการความเข้าใจหรือความคิดเหนือใจ เพียงแค่อ่านจำได้เป็นใช้ได้ หรือมีฉะนั้นนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษานั้นมีแต่ความรู้ที่ท่องจำไว้ได้แต่ไม่มีความเข้าใจและไม่ประพฤติหรือปฏิบัติตามหลักวิชาที่ได้เรียนมา ไม่สามารถนำหลักวิชาที่เรียนแล้วไปใช้ประโยชน์หรือไปปรับปรุงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สอนและผู้เรียนยังไม่เห็นคุณค่าที่แท้จริงของวิชาสังคมศึกษา นักเรียนจะต้องนำความรู้ที่เรียนจากวิชาสังคมศึกษานั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันของคนได้เป็นอย่างดี ดังที่ Leonard S. Kenworthy⁵ ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

⁵Kenworthy, Leonard S., Guide to Social Studies Teaching in Secondary Schools, Wadsworth Publishing Company, Inc., Belmont, California, 1962, P.3.

การที่จะไว้ความเข้าใจของการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นควรสังเกตจากพฤติกรรมของเด็ก
 ว่ามีการพัฒนาสัมฤทธิ์ มีทักษะและมีทัศนคติตามแบบที่ควรจะเป็นหรือไม่ กับได้เรียนรู้อย่างไร
 ที่มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด ฉะนั้นพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกออกมาแสดงถึง ความรู้
 ทักษะ และทัศนคติที่ถูกทองและเหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้คิดเปลี่ยนแปลงวิธีสอนวิชาสังคม
 ศึกษาเสียใหม่ โดยจัดเนื้อหาวิชาในสัมพันธ์กันหมด เรียกว่าหมวดวิชาสังคมศึกษา คือ รวม
 วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และ คีธธรรม ซึ่งเป็นวิชาสำคัญสำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา กับรวมเอาเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับวัยจาก วิชาสังคมศาสตร์⁶

(Social Sciences) อันประกอบด้วยวิชาแขนงต่าง ๆ เช่น มานุษยวิทยา (Anthropology)
 สังคมวิทยา (Sociology) เศรษฐศาสตร์ (Economics) รัฐศาสตร์ (Political
 Sciences) ภูมิศาสตร์ (Geography) และประวัติศาสตร์ (History) ฯลฯ
 วิชาดังกล่าวนี้ส่วนแต่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางสังคมมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้
 รู้และเข้าใจ เพื่อแก้ไขและปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้น ฉากทัศน์การจะเห็นว่าขอบเขต
 ของวิชาสังคมศึกษากว้างขวาง เนื้อหาวิชามากมายยากแก่การที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้หมดสิ้น
 แต่วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม ย่อมเป็นที่น่าสนใจ
 ควรแก่การเรียนรู้ หากครูผู้สอนมีแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมแล้ว ย่อมสามารถที่จะช่วย
 ให้เด็กเรียนเกิดความสนใจ มีทักษะทางสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมได้
 เพราะในการสอนนั้นเรามุ่งหมายให้มีความรู้ความสนใจมีแนวความคิดที่ถูกต้อง มีทักษะและ
 ความสามารถทางวิชาการ และทางสังคมกับใหม่อุปนิสัย และทัศนคติที่ดีงามและถูกต้องยิ่งกว่า
 การจดจำเฉพาะแต่เนื้อหาวิชาหรือข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ครูสอนวิชาสังคม
 ศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการสอนให้โดยอสมความมุ่งหมายนี้ได้ ปัญหาและอุปสรรค
 ต่าง ๆ เหล่านี้ จึงสมควรได้รับการแก้ไขให้หมดไป เพราะวิชาสังคมศึกษานั้น นั้นได้ความ
 มหันตสำคัญที่สุด

⁶ คร. กอ. ชวสตีทานิชย์, วิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม, ร.ร. การช่างวุฒศึกษา,
 พ.ศ. 2502, หน้า 2.

ในการสอนวิชาสังคมศึกษาในเกิดผลดีถึงความมุ่งหมายใดนั้นจำเป็นจะต้องแก่ไร
หลายท่านควยกัน ครุณันว่าเป็นผู้มีมีหมายมากที่สุดคงที่ Leonard S. Kenworthy⁷ ได้
กล่าวถึงความสำคัญและบทบาทของครูสังคมศึกษาไว้โดยสรุปคนหนึ่งว่า "การที่ไ้มีชีวิตเป็น
ครูสังคมศึกษานั้นวิเศษเหลืออน เพราะงานของครูสังคมศึกษาเป็นงานที่สำคัญมาก และยังเป็น
เป็นงานที่ไม่ไรทำได้อย่างง่าย ๆ เพราะครูสังคมศึกษามีหน้าที่ช่วยกระเตรียมเยาวชนชาย
หญิงของชาติให้มีชีวิตอนาคตที่มีประโยชน์และมีคุณค่าแก่สังคมของเขา โดยที่ครูสังคมศึกษาจะ
เป็นผู้ช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นมีปรัชญาชีวิต ทัศนคติ ทัศนะทางสังคม และแนวคิดที่ถูกต้องและ
กว้างขวางอันจะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในชีวิตของเขาอีกหลายประการตามต่อไป
ซึ่งเท่ากับว่าสังคมได้ให้ความไว้วางใจมอบหมายความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงนี้ให้แก่ครูสังคม
ศึกษา จึงจำเป็นที่ครูสังคมศึกษาจะต้องสำรวจตนเองและพัฒนาตนเองให้พร้อมทั้งวิชาการ
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและวิธีการที่จะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอันนี้ให้บรรลุผล" ความเหตุที่ประเทศ
ไทยเป็นประเทศประชาธิปไตย การสอนวิชาสังคมศึกษาจึงจำต้องแบบฉบับในเรื่องการเปิด
อบรมให้นักเรียนเข้าใจ เต็มใจ และปฏิบัติความหลักและวิธีการประชาธิปไตย โดยระหว่าง
ที่เด็กอยู่ในโรงเรียนนั้นครูต้องฝึกนิสัยให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของคนภายในขอบเขต
ของกฎข้อบังคับ รู้จักทำงานเป็นหมู่และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสัมมาคารวะต่อกัน ที่
สำคัญที่สุด คือ ฝึกนิสัยนักเรียนแก้ปัญหาของตนเองได้เสียก่อน และขณะเดียวกันก็ฝึกให้
นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพราะปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมนั้นทุกคนมีส่วนรับรู้
ด้วย และคิดแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการอันเหมาะสม สิ่งทีกล่าวมาขี้ไรซึ่งที่เพือชีวิต
ที่จะทำไ้ คงที่ Kenneth H. Hansen⁸ ได้กล่าวไว้ว่าการสอนยอมเรียนไ้ นั้นหมายถึง
ว่าครูจะต้องไ้รับความเข้าใจ มีความรู้เกี่ยวกับเท้ควับรู้ รู้จักใช้วิธีการและสิ่งแวดลอม

⁷Kenworthy, Leonard S., Guide To Social Studies Teaching in Secondary School, Wadsworth Publishing Company, Inc., Belmont, California, 1962, P.155

⁸Hansen, Kenneth H., High School Teaching, Prentine-Hall Inc, 1957, P.15.

ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ครูมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพราะจะเป็นผู้นำทางการศึกษาให้แก่เด็กทั้งในโรงเรียนและชุมชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการสอนวิชาสังคมศึกษาและครูสอนนี้ Kenneth H. Hansen ได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมไว้อีกว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนมีชัยประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การสอนที่ในผลดีในโรงเรียนมีชัยย่อมต้องการครูที่มีความรู้ ความสามารถ และ ทักษะในวิชาเฉพาะ ของรอบรู้ในวิชาที่สอน ทราบถึงลักษณะและวิธีใช้ประกอบการสอน รู้จักเด็กที่สอน มีความเข้าใจในวิธีการทั่ว ๆ ไปและวิธีการเฉพาะที่จะทำให้เด็กประโยชน์ในการสอนดังกล่าว ๆ ที่โลกอาจมาทดสอบแล้วแต่มีสาระสำคัญที่ควรแก่การให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

จากการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในปัจจุบันที่ว่าเป็นนอกจากจะเป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ มีความสามารถเช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ แล้ว ยังเป็นวิชาที่สามารถอบรมให้เด็กเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติได้เป็นอย่างมาก จึงเป็นผลเนกสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาว่าหาอย่างใดจึงจะสอนวิชานี้ให้โดยสาคความมุ่งหมายได้ ซึ่งการที่จะสอนให้โดยผลดีนั้นจำเป็นจะต้องทราบข้อเท็จจริงและมีอุปมาทาง ๆ เพื่อจะให้นำมาเป็นแนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขให้การสอนมีประสิทธิภาพขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายยิ่งนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะผลจากการสอนและอบรมในระดับนี้จะเป็นเช่นไรนั้น ย่อมสะท้อนไปถึงนักเรียนที่จะไปศึกษาต่อในสถาบันที่สูงขึ้นไปหรือไปประกอบอาชีพตามแนววิถีของตนด้วย จากความสำคัญดังที่กล่าวมานี้เอง ประกอบกับการสอนสังคมศึกษาในขณะนี้มีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ หลายประการ ที่ควรได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยยังไ้ร้มีการศึกษาและฝึกฝนเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษามาโดยเฉพาะพอสมควร ทั้งเคยเป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษามาเป็นเวลาหลายปีอีกด้วย สิ่งเหล่านี้จึงเท่ากับเป็นเหตุจูงใจให้มีความสนใจใคร่จะนำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ เพื่อที่จะให้นำมาเป็นแนวคิดในการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูให้โดยดียิ่งขึ้น ซึ่งย่อมมีผลร่วนให้เด็กเรียนได้ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาสังคมศึกษาและในขณะเดียวกันก็จะได้บรรลุจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาอีกด้วย

ปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้ คือ "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" ในโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ศึกษาถึงวิธีการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ครูใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะหาใหม่บรรลุวัตถุประสงค์
3. ศึกษาเกี่ยวกับความเพียงพอของอุปกรณ์การสอนและความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ในโรงเรียน
4. ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูจัดขึ้น
5. ศึกษาความเข้าใจของครูเกี่ยวกับความสำคัญของการวัดผลการสอนและวิธีวัดผลวิชาสังคมศึกษา
6. ศึกษาความเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรและประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษา
7. ศึกษาความเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่มียศของการเรียนวิชาสังคมศึกษา
8. ศึกษาทัศนคติของครูที่มีต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชานี้
9. สัมภาษณ์ความคิดเห็นทั่วไปของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงและวิธีแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ทั้งในด้านหลักสูตร หนังสือแบบเรียน วิธีการสอน อุปกรณ์ กิจกรรมประกอบการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการนิเทศการสอนและการอบรมครู
10. เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ไว้ว่า จะเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นการศึกษาความนึกเห็นของทั้งครูและนักเรียนเฉพาะสายสามัญในโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูที่ทำการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ในปีการศึกษา 2509 จำนวน 50 คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในปีการศึกษาเดียวกันนี้ จำนวน 642 คน โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างของประชากร มีทั้งโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และ โรงเรียนสหศึกษา ในจังหวัดพระนคร รวมโรงเรียนที่จะส่งแบบสอบถามครู และแบบสอบถามตามนักเรียน 18 โรงเรียน เป็นโรงเรียนชาย 8 โรงเรียน โรงเรียนหญิง 6 โรงเรียน และ โรงเรียนสหศึกษา 4 โรงเรียน

คำจำกัดความ

วิชา "สังคมศึกษา" ในการวิจัยนี้ หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมทั้งในค่านิยมและธรรมชาติ โศกนาฏิกาน่าที่ต่อเนื่อง คือธรรม ภูมิศาสตร์ และทั้งประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์สากล ที่จัดสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับเด็กอายุประมาณ 16-18 ปี เป็นระดับชั้นต่อเนื่องจากระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่จัดสอนวิชาซึ่งไม่เกี่ยวกับวิชาสำหรับประกอบอาชีพโดยตรง เช่น วิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ใช้เวลาเรียน 2 ปี ได้แก่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเดิมเรียกว่าชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 (มัธยมปีที่ 7 และ มัธยมปีที่ 8) แยกออกเป็น 3 แผนก คือ แผนกวิทยาศาสตร์ แผนก ศิลป และ แผนกทั่วไป

ครูสังคมศึกษา หมายถึงผู้ที่กำลังสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้าสาขาวิชาที่ชำนาญที่จัดและ
บริหารงานของโรงเรียน

โรงเรียนรัฐบาล หมายถึงโรงเรียนในสังกัดคณะกรมการโรงเรียนส่วนกลาง กอง
โรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินงาน

ในการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการ
ไว้เป็นลำดับขั้นไว้ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย หนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ และวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้
2. เลือกตัวอย่างประชากร ไทยเลือกครู และนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลใน
จังหวัดพระนคร ประมาณ 728 คน จากจำนวนครู 51 คน และ นักเรียน 677 คน ในโรงเรียน
ที่เลือกมาทั้งหมด โดยวิธี Stratified Random Sampling ทิศความอิสระของจำนวน
ครู และนักเรียนในแต่ละอำเภอของจังหวัดพระนคร และดำเนินการดังนี้

2.1 เลือกอำเภอ กำหนดขอบเขตของอำเภอที่จะนำมาเกี่ยวข้องกับงาน
วิจัยครั้งนี้ไว้ว่า ต้องเป็นอำเภอชั้นใบของจังหวัดพระนคร และเป็นอำเภอที่เหมาะสมจะเป็น
ตัวแทนในการเลือกประชากรในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 9 อำเภอ คือ

อำเภอพระนคร	อำเภอพระโขนง
อำเภอคูสิด	อำเภอบางรัก
อำเภอนางกระบี่	อำเภอบางนา
อำเภอสัมพันธวงศ์	อำเภอบางเขน
อำเภอป้อมปราบ	

2.2 เลือกโรงเรียน โรงเรียนที่เลือกมาเป็นตัวแทนในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดหลักในการเลือกไว้ว่า

- ต้องเป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
- ต้องเป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนพอเหมาะที่จะทำการวิจัย โดยมีนักเรียนไม่ต่ำกว่า 700 คน
- โรงเรียนนั้นต้องไม่ไกลเกินไปจากกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่อันเลือก

2.3 เลือกครูในอำเภอหนึ่ง ๆ เป็นครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของแต่ละอำเภอที่เป็นตัวแทนที่เลือกมาทั้งหมด

2.4 เลือกนักเรียนในอำเภอหนึ่ง ๆ เป็นนักเรียนที่อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของแต่ละอำเภอ ในโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.5 หากจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนเพื่อให้ได้นักเรียนที่เป็นตัวแทนประชากรที่จะใช้ในการวิจัยจริง ๆ ได้เลือกนักเรียน 10% ของนักเรียนทั้งหมด ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของแต่ละโรงเรียน แล้วนำมาสุ่มหาตัวนักเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละห้องไว้โดยวิธีสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) แบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) โดยจับสลากเลขที่ในบัญชีเรียกชื่อของนักเรียนแต่ละห้อง

3. การจัดสร้างแบบสอบถาม ผู้เขียนได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือวารสาร และวิทยานิพนธ์ เป็นจำนวนมากซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งแบบสอบถามที่เข้าใจง่าย รัดกุม ครอบคลุม และประหยัดเวลาแก่ผู้ตอบเป็นสำคัญ แบบสอบถามดังกล่าวนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่สร้างขึ้นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการส่งแบบสอบถามครูและนักเรียน

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่แนะนำวิธีตอบ

ส่วนที่ 3 เป็นส่วนสอบถามเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยทั่วไป

ส่วนที่ 4 เป็นส่วนที่สร้างขึ้น เพื่อขอทราบอุปสรรค และปัญหาสำคัญที่ครู
 สังคมศึกษากำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวคิดในการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา
 ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลโดยหาร้อยละ แล้ว
 เสนอในตาราง

ความจำกัดของการวิจัย

การดำเนินการสำรวจข้อเท็จจริงและปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการ
 ปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยมีความปรารถนาที่จะหวังให้สมบูรณ
 ที่สุด และใฝ่ขอเท็จจริงให้มากที่สุดโดยตั้งใจจะใช้วิธีการสำรวจ 3 วิธีควบกัน คือ

1. ศึกษาคนความหลักสูตร ประมวลการสอน วิชาสังคมศึกษาสำหรับชั้นมัธยม
 ศึกษาตอนปลาย งานวิจัยอื่น ๆ หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ
2. ส่งแบบสอบถามแก่ครูและนักเรียนเกี่ยวกับกรเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
3. สังเกตการสอนวิชาสังคมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ

แต่ผู้วิจัยไม่สามารถจะทำได้ครบทั้ง 3 วิธี เนื่องจากผู้วิจัยได้เริ่มทำวิทยานิพนธ์
 ในภาคปลายของปีการศึกษา ซึ่งตรงกับระยะ休業ปลายของโรงเรียนต่าง ๆ ฉะนั้นเวลาของ
 การวิจัยจึงมีน้อย เพราะแต่ละโรงเรียนได้สอนวิชาสังคมศึกษาไปมากแล้ว บางโรงเรียน
 ก็สอนจนจบ และเริ่มหมกมุ่นเพื่อการสอบ ส่วนบางโรงเรียนก็สอนไม่ทัน เป็นเหตุให้ต้อง
 เร่งสอนเพื่อให้นักเรียนสอบ ถ้าหากผู้วิจัยเข้าสังเกตการสอนในโรงเรียนจริง ๆ ก็จะได้
 ได้เห็นการสอนที่ไม่จำเป็นไปตามปกติ และไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงมิได้
 ใช้วิธีสังเกตการสอน วิชาสังคมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ ดังที่กำหนดไว้ล่วงหน้า คงใช้
 แค่เฉพาะ 2 วิธีแรก คือ ศึกษาคนความหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือ และเอกสาร
 ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ กันใช้วิธีส่งแบบสอบถามไปตามครูและนักเรียนเกี่ยวกับข้อ
 เจริญ และปัญหาในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่การวิจัยครั้งนี้อาจจะไม่ได้ผล
 สมบูรณ์เท่าที่ควรเนื่องจาก

1. แบบสอบถามที่ใช้สำรวจอาจไม่กว้าง ไม่รัดกุม หรือสื่อความหมายที่ไม่ชัดเจนพอ ซึ่งมีผลในค่าคอมไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ โดยอาจจะเป็นเพราะไม่เข้าใจคำถามที่พอ หรือภาษาในแบบสอบถามอาจจะสื่อความหมายที่ไม่ชัดเจนพอ
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครู และ นักเรียน อาจตอบแบบสอบถามไม่ตรงกับความเป็ความจริง
3. ประชากรที่วิจัย คือ ครูและนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่เลือกมา บางคนไม่ได้ตอบแบบสอบถามที่ส่งไป หรือบางทีอาจจะตอบไม่ครบทุกข้อ ซึ่งก็กล่าวมาทั้งหมดนี้ขอมอบข้อให้ขอขอบคุณที่เข้ามากรรพรงและมีผลไปถึงการวิเคราะห์ห้ด้วย

คุณค่าของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะมึประโยชน์โดยตรงต่อครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เพราะจะช่วยให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและปัญหาต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อจะได้เป็นแนวคิดในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ให้ดีขึ้น เพื่อว่าเมื่อกฎวิธีสอนที่ค้นได้ก็จะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้จากวิชาสังคมศึกษาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นนักการศึกษา กิต และผู้บริหารการศึกษาก็ อาจใช้ผลของการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ประมวลการสอน และแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น ฝ่ายบริหารของโรงเรียนก็จะได้ใจชอบจากการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาจัดทาคูที่เมาะสมแก่การสอนวิชาสังคมศึกษา และจัดวิทยากรต่าง ๆ แก่ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนที่เรียนวิชานี้ เช่น จัดการนิเทศการศึกษา การอบรม การจัดทำอุปกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจะเป็นแนวทางแกดงามมีป็นหลักการในการปรับปรุงหลักสูตรของการฝึกหัดครู เพื่อผลิตครูที่มีสมรรถภาพในการสอนวิชาสังคมศึกษา ทั้งอาจจะพำแผนการสอนเป็นตัวอย่าง หรือรวมมือกับกระทรวงศึกษา ในการอบรมช่วยเหลือครูได้เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนนักวิจัยที่สนใจทางด้านวิชาสังคมศึกษา ก็จะได้ประโยชน์ของการวิจัยนี้เ็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยต่อไปทั้งในค้ำนเนื้อหาและวิธีสอน ส่วนค้ำวิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษาก็ย่อมจะได้ประโยชน์จากผลของการวิจัยครั้งนี้ด้วยเป็นอย่างมาก